

Олег Лясковський

Національний університет “Львівська політехніка”,
старший викладач кафедри дизайну та основ архітектури

e-mail: Oliaskovskyi@gmail.com

orcid: 0000-0003-0963-9196

ТРАНСФОРМАЦІЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ПОНЯТТЯ “СПАДЩИНИ” У МОДЕРНОМУ ТА ПОСТМОДЕРНОМУ ДИСКУРСІ

© Лясковський О., 2020

<https://doi.org/10.23939/sa2020.01.023>

На основі порівняльного аналізу простежено трансформацію поняття спадщини у модерному та постмодерному дискурсі. Виявлено зв’язок між ексклюзивною та інклюзивною моделями розуміння історичної вартості архітектурного об’єкта в контексті розуміння естетики містобудівного середовища.

Ключові слова: спадщина, модерність, постмодерн, уявлення, трансформація.

Постановка проблеми

Розгляд кола питань, що стосуються естетики сучасного міського середовища, тісно пов’язаний із категорією *спадщини*, значення якої посилюється, а рамки ширшають. Концептуалізація поняття *спадщини*, своєю чергою, є модерним феноменом, котрий виник лише у XIX столітті та пов’язаний, великою мірою, із формуванням політичних націй. Проте в епоху постмодерну поняття спадщини зазнало важливих трансформацій, що поставило питання про її взаємодію із функціонуванням міського організму. Наростання кількості об’єктів спадщини, що має статичний характер, викликало потребу у пошуку шляхів гармонізації із міською системою, яка має динамічний характер.

З одного боку, різні форми культурної спадщини творять цінність міського середовища та підвищують його естетичну оцінку, з іншого боку, постійне збільшення кількості та типології об’єктів спадщини і регламентація охоронних режимів стикається із постійним насиченням простору елементами сучасної інфраструктури. Оскільки обидва ці процеси однаково важливі для підвищення якості міського середовища, вони потребують спочатку теоретичної, а згодом практичної стратегії узгодження.

Аналіз джерел та публікацій

Дослідження еволюції пам’яткоохоронного дискурсу, його актуального стану та зв’язку із соціокультурними системами можна поділити на два типи. Їх умовно можна поділити на “енциклопедичний” та “тематичний” види. В першому випадку такі дослідження мають характер широкої панорами, що хронологічно охоплює всі стадії розвитку пам’яткоохоронної свідомості від її початку на межі XVII ст. до наших днів. До таких праць, очевидно, належить дисертація Дж. Йокілето “Історія охорони архітектурних пам’яток. Внесок англійської, французької, німецької та італійської думки у міжнародний підхід до збереження культурної спадщини” (Jokilehto, J. 1986), монографії Дж. Стаббса “Вшановані часом. Глобальний погляд на збереження архітектурних пам’яток” (Stubbs J. H., 2011), М. Глендинга “Пам’ятко-охоронний рух: історія охорони архітектурних пам’яток” (Glendinning M., 2013), такі ж дослідження меншого масштабу (Frank G., 1993; Tunbridge, J., 1984). До другого випадку належать роботи, котрі концентруються

на проблематіці сучасного трактування пам'яток, мають вужчу тематику та намагаються узгодити процеси консервації та сучасного розвитку (Prudon T., 2017; Powell, K. 1999), місця модерністської спадщини у (MacDonald S. 2019; Theodore H. M. 2008; Machado, R., 1976). Важливо відзначити, що в цих останніх дослідженнях аналізується процес скорочення дистанції між спорудженням об'єкта і визнанням його спадщиною. В зв'язку із процесом валоризації модернізму та необхідністю його культурологічного мотивування, у таких роботах можна простежити спроби віднайти нові змісті поняття “спадщини” і їх представлення як професійному середовищу, так і широкому загалу.

Виділення невирішених питань

Поняття культурної *спадщини*, діапазон якої постійно розширюється, має важливе значення для теорії естетичної вартості міського середовища. Можна сказати, що постійний процес реконцептуалізації все більшої кількості об'єктів як *спадщини* змінює феноменологію сприйняття міського простору. Відбувається його своєрідна сакралізація, а саме поселення перетворюється на, певного роду іеротопію. Проте феноменологічний характер сприйняття спадщини в різні епохи був різним і, найімовірніше, змінюватиметься у майбутньому. Тому важливим є простежити взаємозв'язок між базовими цінностями світогляду, що домінував протягом того чи іншого періоду, та характерного для нього сприйняття категорії *спадщини*. Це дасть можливість окреслити гіпотетичні контури розуміння спадщини у майбутньому та його зв'язку із консенсусом щодо якості міського середовища. Крім того, продовжує зростати важливість пошуків балансу між статикою ієротопії, сформованої спадщиною, та динамікою технологічного оновлення інфраструктури міста та постійне зростання вимог до якості проживання.

Мета статті

Мета статті – простежити еволюцію уявлень про архітектурну спадщину від XIX століття до нині та окреслити на цій основі контури їхнього можливого розвитку у майбутньому. Окреслення розуміння естетики міського середовища в умовах поєднання статики об'єктів спадщини та динаміки технологічного розвитку інфраструктури

Виклад основного матеріалу

Сучасне уявлення про естетику міського середовища, крім урбаністичних та сприйняттєвих факторів, зазнає теж впливу чинників, які можна назвати валоризаційними. Вони пов'язані із дискурсивним підвищенням цінності об'єктів за допомогою віднесення їх до категорії *культурної спадщини*. Інституційне закріплення за тими чи іншими елементами середовища статусу спадщини є своєрідним механічним перенесенням їх сприйняття із простору свободи судження у простір обов'язково позитивної оцінки. Відтак виникає питання – чи можна вважати одне і те саме міське середовище естетично вартіснішим після його віднесення до категорії спадщини, ніж воно було до того?

На перший погляд таке питання можна вважати парадоксальним, однак феноменологія сприйняття об'єктів спадщини відрізняється від феноменології сприйняття інших архітектурних об'єктів. Віднесення окремих будівель, ландшафтів, культурних явищ чи цілих ділянок міста до категорії спадщини відіграє роль її своєрідної нобілізації, яка не прямим чином зачіпає і самих мешканців. Процес присвоєння будівлі статусу пам'ятки до певної міри має сакралізаційний характер та нагадує релігійну практику зачислення певних осіб до ліку блаженних або святих. Простір насичений пам'ятками, відтак, починає сприйматись як своєрідна ієротопія, певного роду священний життепростір.

У такому сенсі, хоча фізично той чи інший фрагмент міського середовища не змінюється, його суб'єктивне естетичне сприйняття, після отримання статусу пам'ятки, може вирости. З іншого боку, постійне збільшення кількості пам'яток, до яких належать не лише об'екти із загальнозрозумілою вартістю, але і специфічні приклади промислового будівництва, рядової забудови, модерністської архітектури, можуть певним чином зробити відносною категорію спадщини.

З огляду на важливість окресленої вище ролі категорії спадщини в оцінці якості міського середовища, потрібно відзначити феномен її мінливості та гнучкості. За досить короткий час свого існування концепція *спадщини* пройшла багато етапів свого конституування та реконституування. Така плинність дає підставу припустити, що тлумачення поняття пам'ятки та культурної спадщини змінюватиметься і у майбутньому, а характер цих змін може бути предметом прогнозування та науково-теоретичної рефлексії.

Концепція спадщини, є продуктом модерної епохи і виникла у XIX столітті, передовсім в результаті формування сучасних політичних націй. Раніше, у періоди феодалізму та античності, цінність самої матеріальної субстанції будівлі (що тепер творить поняття “автентичності”), не вважалась важливою чи пріоритетною, ніж, наприклад, сама функція, которую вона здійснювала. Отже, в домодерні епохи нормальним був процес заміни старої історичної будівлі на нову, що сприймалось як позитивна зміна.

Певним передвісником сучасного поняття *спадщини*, як і всієї модерності, стала епоха Ренесансу, ідеологія якого була побудована на своєрідному “згадуванні” кращого та досконалішого минулого та його протиставлення гіршій та більш відсталій сучасності. В очах діячів італійського Відродження, середньовіччя порівняно із епоховою античністю було занепадом, вийти з якого можна, наслідуючи зразки давньоримського минулого, відроджуючи його спадщину. Отже, на цьому, першому етапі, спадщина, парадоксальним чином, була як інструмент модернізації. Очевидно, що на таке сприйняття античності накладалось також давнє протистояння італійців германським впливам, з якими асоціювалась культура середньовіччя (Romanides J. S., 1981). У цьому сенсі, крім “модернізаційної” ролі *спадщини*, можна говорити про перші ознаки тієї інтерпретації, в рамках якої вона вперше була утверждена в якості соціальної цінності. За таких умов, в Італії, давньоримські об'єкти сприймались не лише як зразки більш досконалої, але також як “своєї” спадщини.

Хоча до Великої французької революції пам'яткоохоронний дискурс не був чітко означений як соціальна цінність, тим не менше закладені в епоху італійського Ренесансу ідеї продовжували його супроводжувати і надалі. Як тоді, так і згодом, ріст цінності об'єктів в очах суспільства, пов'язаний із:

- а) незадоволенням сучасністю, без позитивної візії майбутнього;
- б) виокремлення якоюсь солідарною групою певних об'єктів як “своїх”;
- в) ієротизація пам'яток певних епох унаслідок їхньої ідеалізації.

В епоху Ренесансу, коли відбувалось лише своєрідне передчуття модерної епохи, вже складались передумови для процесу валоризації не лише функції, але самої матеріальної субстанції (“автентика”) певних культурних об'єктів. Незадоволеність сучасністю, яка наче привнесена зовні “варварським” світом германців, протиставляється кращому майбутньому, яке має вигляд відродження більш досконалого минулого, що є, крім того, “своїм”. В практичному сенсі, однак, увага до спадщини в умовах італійського Ренесансу проявилася лише у припиненні або призупиненні процесу руйнації давньоримських пам'яток та їх вивчення з метою наслідування.

Після Великої французької революції, коли у Європі проходить процес творення модерних політичних націй, відбувається доктринальне оформлення концепції спадщини та охорони пам'яток. Новопосталі національні колективи починають сприймати визначні об'єкти, зведені феодалами, як власність свого колективу та свою спільну спадщину. Замки середньовічних дворян та собори латинського кліру проходять через процес своєрідного “присвоєння” новими національними ідентичностями. На початковому етапі до об'єктів спадщини зараховувались поодинокі будівлі із давньою історією. Їх об'єднання у наратив тих чи інших модерних націй мало також свідчити про їхню історичну глибину, котрої їм тоді так бракувало. Разом із тим, оскільки процеси концептуалізації *спадщини* відбувались уже після безкомпромісних революційних змін та хронологічно відповідали періодам примирливого ставлення до старого режиму, можна також говорити про цей процес у межах громадянської свідомості. Оскільки представники старих панівних класів

ставали рівними співгромадянами із нащадками колишніх нижчих класів, вони вносили свою спадщину в скарбницю нового громадянства, роблячи її набутком усіх. Отже, наприклад, із пам'ятками архітектури, відбувались ті самі процеси, що і з політичними правами – вони були відібрані від привілейованих груп та поділені між усіма членами суспільства як спільна цінність.

Важливо однак зазначити, що на цьому етапі цінною *спадщиною* вважалась лише та, яка була пов'язана із спільною ідентичністю тієї чи іншої новопосталої нації; цінність об'єктів, котрі розглядались як загрозливі для такої ідентичності, могла не визнаватись. Прикладом може бути кампанія так званої “ревіндикації” у міжвоєнній Польщі, коли нація, котра щойно отримала державний статус, на офіційному рівні організувала систему заходів з руйнації сакральних та меморіальних об'єктів, пов'язаних із ознаками, що не творили польську національну ідентичність. Під час цієї акції було демонтовано кілька сотень православних церков з різних епох та стилів (Kuprianowicz G., 2008).

На цьому найбільш ранньому етапі еволюції пам'яткоохоронної справи окреслились певні світоглядні тенденції, боротьба яких, зрештою, привела до відносного консенсусу у справі трактування спадщини. В цей час сформувались два принципові погляди на роботу з цінними історичними об'єктами; одним із них була так звана “реставрація”. Під нею тоді розуміли відбудову пошкоджених та поруйнованих об'єктів у стилі їхнього оригінального будівництва. У таких випадках реставратори додумували архітектуру на власний розсуд, будуючи без детальних знань про її справжній історичний вигляд. Провідним представником такого погляду на трактування об'єктів спадщини того часу був історик, теоретик та практик реставрації Ежен Віолле-ле-Дюк, котрий працював у комісії під назвою “Служба історичних пам'яток” (“Servise des Monuments Historiques”) (Vaccaro. A., 1996). Відповідно до тлумачення ле-Дюка, рестарврація будівлі, автентичний вигляд якої невідомий, повинна відбуватись шляхом відтворення “духу часу”. Для цього до пам'яток додавались елементи та фрагменти в стилі та характері, притаманному архітектурі часу її будівництва. Важливим було не так збереження, як довершеність будівлі, при цьому, як казав ле-Дюк, в її результаті будівля могла мати вигляд, який “ніколи не існував у будь-який період часу”. Після цього, однак, неможливо було відрізнити, яка із частин будівлі має давнє, а яка – сучасне походження, в зв'язку із чим, такий метод “реставрації” отримав неоднозначну оцінку – від цілковитого сприйняття до гострої критики. В її результаті виник рух з умовою назвою “анти-реставраційний”.

Одним із провідних представників “анти-реставраційного” руху став відомий теоретик мистецтва та критик Джон Раскін (Wong, L, 2016). Він окреслював “реставрацію” ле-Дюка як фальсифікацію і брехню, внаслідок якої відбувається знищення історичної будівлі. Раскін пропонував сконцентрувати увагу на збереженні автентичної субстанції, вироблені механізмів та методів її довготривалої консервації. Погляди Раскіна істотно вплинули на формування світової пам'яткоохоронної думки та лягли в основу пізніших методів збереження архітектурної спадщини, котрі розвинулися у ХХ столітті (Scott. F., 2007). Точку зору Раскіна, великою мірою, поділяв Вільям Морісон, котрий заснував у 1877 році в Британії “Об'єднання для збереження давніх будівель”. Об'єднання зайнялось практичним збереженням об'єктів спадщини без їхньої модифікації та добудов у дусі ле-Дюківської “реставрації”.

Згодом відбувся процес певного синтезу позитивних надбань обидвох точок зору. Значний внесок у створення цього компромісного варіанта належить італійському архітекторові Кмілло Бойто. Він розділив пам'ятки на окремі хронологічні категорії (“античні”, “середньовічні” та “сучасні”) і запропонував застосовувати до кожної із них різні види трактування/реставрації (“археологічна” реставрація, “художня” та “архітектурна” реставрації) (Boito, C., Birignani, C., 2009). Ще складнішу систему узгодження різних підходів до збереження спадщини запропонував Алоїз Рігель. Він поділив її валоризаційну концептуалізацію на дві групи “меморіальної цінності” та “сучасної цінності”. До першої групи належать об'єкти, котрі творять: вікову вартість, історичну вартість та меморіальну; до другої – котрі мають: користувацьку вартість, мистецьку

вартість, відносну мистецьку вартість та новаторську вартість (Lamprakos. M., 2014). (Такий широкий спектр об'єктів спадщини відображав думку Рігеля про те, що загалом будь-який твір мистецтва є спадщиною, незалежно від того, коли він був створений).

Дві світові війни та руйнація великої кількості історичних об'єктів та цілих містобудівельних структур, а також процес облаштування післявоєнного світу на основах більшої відповідальності дали поштовх новій фазі нормативізації охорони спадщини. Своєрідним завершенням цього процесу стало ухвалення Венеційської хартії 1964 року – її можна з певною умовністю вважати кульмінацією модерного періоду тлумачення спадщини, після якого воно поступово набирає постмодерного характеру.

У цей час відбувається розширення типології *спадщини*, до неї долучено об'єкти народної архітектури, індустриального будівництва, більші фрагменти містобудівної структури. Важливою рисою пам'яткоохоронного дискурсу періоду постмодерну стало розмивання прив'язки цінності до ідентичності певної нації. Якщо протягом XIX століття саме поняття спадщини пов'язувалось із минулим якоїсь новопосталої політичної нації, то в період постмодерну цінністю стало просто минуле.

Рис. 1. Trellick Tower, арх. Ерно Голдфінтер, 1972 р.
(https://commons.wikimedia.org/wiki/File:20110607_London_38.JPG)

Рис. 2. Шахта “Цольферайн” (Німеччина).
(https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Essen_Zeche_Zollverein_1992_img02.jpg)

Близче до кінця ХХ століття очевидною стала тенденція скорочення хронологічної відстані між часом визнання об'єкта *спадщиною* та часом її виникнення. Відтак, кількість об'єктів спадщини демонстраційно зросла, а ще більше зросла кількість об'єктів, які потенційно можуть бути віднесені до цієї категорії. Так, наприклад, до переліку пам'яток було включено модерністську будівлю Trellick Tower побудовану у 1972 році в Лондоні (рис. 1). Крім того, пам'ятками стали численні об'єкти, які впродовж тривалого часу вважались антиестетичними та такими, що спотворюють краєвид – наприклад, ціла серія будівель “Європейського шляху індустриальної спадщини” (рис. 2).

Ці зміни ставлять нові завдання в царині сучасної концептуалізації естетики міського середовища. Значне розширення типології та введення у простір спадщини об'єктів модернізму, означають важливу зміну у ментальному сприйнятті урбаністичної естетики. Поки поступове зміщення часового діапазону, що віддаляв будівлю від визнання її пам'яткою, не перетнуло межу, що відокремлювала історичну архітектуру (під якою розуміються стилі рабовласницьких та феодальних суспільств) від сучасної (під якою розуміються стилі модерного суспільства), було легко тлумачити поняття *спадщини* і пам'ятки на рівні масової культури.

Суттєва відмінність “історичних” будівель від “сучасних”, в постмодерну епоху накладались на критику модернізму та резонували із хвилею романтизації та ідеалізації минулого. Все це давало можливість залучати широкі кола громадськості до збереження спадщини та позитивно її позиціонувати у соціумі як спільне цінне надбання, своєрідну іеротопію минулого, яка ушляхетнює сучасність. У результаті такого збігу обставин, склалось протиставлення цих двох типів проектного світогляду, часто конфронтаційного характеру, в рамках якого, модерна архітектура виступала в ролі своєрідної негативної антитези до позитивної іеротопії минулого. За таких обставин будь-яка наявність “історичної” архітектури сприймалась як ціннісна перевага.

Після того, як верхня межа діапазону спадщини перейшла межу середини ХХ століття, з'явились два важливі завдання в контексті феноменологічного сприйняття категорії якості міського середовища. З одного боку, з огляду на наведені вище обставини, котрі склались в епоху постмодерну, відчувається значна складність у тлумаченні цінності модерної архітектури як *спадщини*. Кола, які представляють інерцію постмодерного світогляду, не готові легко відмовитись від протиставлення “історична”-“сучасна” архітектура. Неомодерністи поки не сформулювали програми позитивної концептуалізації модерністської спадщини на рівні масової культури.

З іншого боку, можливість залучення об'єктів модерної архітектури до категорії *спадщини* значно змінює перспективи феноменології цінності міського простору. Оскільки модерна спадщина характерна практично для всіх великих міст, і займає в них значно більші площи, ніж історичне середмістя, зміна сприйняття цих територій із антитези іеротопії минулого на її рівноцінне доповнення буде мати наслідком значне переосмислення якості середовища. Хоча зміст цього процесу важко передбачити чіткіше, хай там як, можна припустити, що на відміну від “історичної” *спадщини* позитивним ідентифікатором якої виступав декор та ордерні системи, тут головним позитивним ідентифікатором стане раціональне планування та сприяння здоровому проживанню мешканців у симбіозі із біосфорою. (В обидвох випадках, однак, валоризація вимагатиме охоронного та консерваційного втручання та експлуатаційної регламентації).

Розглянутий вище матеріал дає змогу говорити про те, що поняття естетики міського середовища, крім традиційних параметрів, отримує новий ресурс для свого осмислення, яким є феноменологія культурної *спадщини*. Потенційне зростання кількості об'єктів спадщини веде до суб'єктивного покращення сприйняття життепростору. Разом із тим перетворення модерніх урбаністичних утворень у “іеротопії” вимагають зміни базових установок масової культури, які існують у ній від часів постмодерну. Передбачення та стратегія сприяння цьому процесу є важливим завданням майбутніх теоретичних досліджень і суто архітектурного (містобудівельного), і культурологічного, суспільствознавчого, медійного спрямування.

Зміна постмодернівських світоглядних пріоритетів неомодерністськими також може привести до повернення прив'язки категорії *спадщини* до ідентичності. Про це, зокрема, говорить один із найсучасніших дослідників еволюції пам'яткохонної справи Дж. Йокілето (Jokilehto, J. 2008). Однак характер такої ідентичності поки залишається невідомим. Ймовірно, він може являти собою посилення національних чи локальних ідентичностей, або ідентичностей великих міст, які прогнозовано стануть головним місцем проживання людства у ХХІ столітті.

Висновки

Окреслено основні етапи еволюції поняття спадщини як феномену епохи модернізму. Виділено *модерний* етап, від середини XIX до другої половини ХХ століття, який характерний окресленням певного кола об'єктів, як спадщини минулого тієї чи іншої новопосталої політичної нації, та *постмодерний*, для якого важливим став фактор нічим не детермінованого минулого самого по собі. Крім того, постмодерний етап еволюції поняття спадщини характерний значним розширенням типології та кількості пам'яткових об'єктів. Це процес став своєрідною формою “сакралізації” власного життепростору.

Проаналізовано процес скорочення хронологічної відстані між виникненням споруди та її внесення до переліку спадщини, поступове прийняття як спадщини об'єктів модерністської архітектури. Означено явище протиставлення “історичного” та “сучасного” типів проектного світогляду у масовій культурі, що часто набуває конфронтаційного характеру, в рамках якого модерна архітектура виступала в ролі своєрідної негативної антитези до позитивної іеротопії минулого. Означено проблему відсутності у вітчизняній теорії архітектури, стратегії позитивної концептуалізації модерністської спадщини на рівні масової культури.

Визначено, що в зв'язку із значним розширенням типології та кількості об'єктів спадщини, поняття естетики міського середовища, крім традиційних параметрів, отримує новий ресурс для свого осмислення. Потенційне зростання кількості об'єктів спадщини веде до суб'єктивного покращення сприйняття життепростору. Разом із тим, ціннісна валоризація модерних урбанистичних утворень вимагає зміни базових установок масової культури, які існують у ній від часів постмодерну. Передбачення та стратегія сприяння цьому процесу є важливим завданням майбутніх теоретичних досліджень і суто архітектурного (містобудівельного), і культурологічного, суспільствознавчого, медійного спрямування.

Бібліографія

- Boito, C.; Birignani, C. 2009, *Restoration in architecture: First dialogue. Future Anterior*, 6, p. 22.
- Frank G. 1993, *The Conservation of Immovable Cultural Property: Ethical and Practical Dilemmas*, Journal of the American Institute for Conservation, Vol. 32, No. 1, pp. 15–21.
- Glendinning M. 2013, *The Conservation Movement: A History of Architectural Preservation*, London: Routledge.
- Jokilehto, J. 1986. *A History of Architectural Conservation: The Contribution Of English, French, German And Italian Thought Towards An International Approach To The Conservation Of Cultural Property* D.Phil. Thesis, The University Of York, Institute of advanced Architectural Studies, England.
- Jokilehto, J. 2008, *The idea of conservation: An overview*. In *Conservation and Preservation: Interactions between Theory and Practice*: In Memoriam Alois Riegl (1858–1905): Proceedings of the International Conference of the ICOMOS International Scientific Committee for the Theory and the Philosophy of Conservation; Polistampa: Vienna, Austria, p. 1000–1015.
- Kuprianowicz G. 2008, *Akcja burzenia cerkwi prawosławnych na Chełmszczyźnie i południowym Podlasiu*, Prawosławna Diecezja Lubelsko-Chełmska, Chełm.
- Lamprakos. M. 2014, Riegl's “modern cult of monuments” and the problem of value. Chang. Time, p. 418–435.
- Machado, R. 1976, Old Buildings as palimpsest. Towards a theory of remodelling, Progressive Architecture, 1976/11: p. 46–49.
- MacDonald S. 2013. *Modern Matters Breaking the Barriers to Conserving Modern Heritage*, available at: <https://www.getty.edu/conservation/publications_resources/newsletters/28_1/modern_matters.html> [Accessed: 6.03.2020]
- Powell, K. 1999, *Architecture reborn. Converting old buildings for new uses*, New York: Rizzoliinternational publications, inc.

- Romanides J. S. 1981, *Franks, Romans, Feudalism and Doctrine*, Patriarch Athenagoras Memorial Lectures Holy Cross Orthodox Press
- Scott. F.2007, *On Altering Architecture*; Routledge: London, UK
- Stubbs J. H. 2011, *Time Honored: A Global View of Architectural Conservation*, Hoboken: John Wiley & Sons
- Theodore H. M. 2008, *Preservation of Modern Architecture*, Hoboken, NJ: JohnWiley and Sons
- Tunbridge, J. 1984, *Whose heritage to conserve? Cross-cultural reflections on political dominance and urban heritage conservation*, Canadian Geographer 1984 Vol.28 No.2, - pp.170-180 ref.34
- Prudon T. 2017, *Preservation, design and modern architecture: the challenges ahead*, Journal of Architectural Conservation 23(1-2):1-9 · June 2017
- Vaccaro. A.1996, *Restoration and anti-restoration. In Historical and Philosophical Issues in the Conservation of Cultural Heritage*. The Getty Conservation Institute: Los Angeles, CA, USA, pp. 308–313.
- Wong, L. 2016, *Adaptive Reuse: Extending the Lives of Buildings*; Birkhäuser: Basel, Switzerland.

References

- Boito, C.; Birignani, C. 2009, *Restoration in architecture: First dialogue*. Future Anterior, 6, p. 22.
- Frank G. 1993, *The Conservation of Immovable Cultural Property: Ethical and Practical Dilemmas*, Journal of the American Institute for Conservation, Vol. 32, No. 1, pp. 15–21.
- Glendinning M. 2013, *The Conservation Movement: A History of Architectural Preservation*, London: Routledge.
- Jokilehto, J. 1986. *A History of Architectural Conservation: The Contribution Of English, French, German And Italian Thought Towards An International Approach To The Conservation Of Cultural Property* D.Phil. Thesis, The University Of York, Institute of advanced Architectural Studies, England.
- Jokilehto, J. 2008, *The idea of conservation: An overview. In Conservation and Preservation: Interactions between Theory and Practice*: In Memoriam Alois Riegl (1858–1905): Proceedings of the International Conference of the ICOMOS International Scientific Committee for the Theory and the Philosophy of Conservation; Polistampa: Vienna, Austria. P. 1000–1015.
- Kuprianowicz G. 2008, *Akcja burzenia cerkwi prawosławnych na Chełmszczyźnie i południowym Podlasiu*, Prawosławna Diecezja Lubelsko-Chełmska, Chełm
- Lamprakos. M. 2014, Riegl's “modern cult of monuments” and the problem of value. Chang. Time, -p. 418–435.
- Machado, R. 1976, Old Buildings as palimpsest. Towards a theory of remodelling, Progressive Architecture, 1976/11: p. 46–49.
- MacDonald S. 2013. *Modern Matters Breaking the Barriers to Conserving Modern Heritage*, available at: <https://www.getty.edu/conservation/publications_resources/newsletters/28_1/modern_matters.html> [Accessed: 6.03.2020]
- Powell, K. 1999, *Architecture reborn. Converting old buildings for new uses*, New York: Rizzoliinternational publications, inc.
- Romanides J. S. 1981, *Franks, Romans, Feudalism and Doctrine*, Patriarch Athenagoras Memorial Lectures Holy Cross Orthodox Press
- Scott. F.2007, *On Altering Architecture*; Routledge: London, UK
- Stubbs J. H. 2011, *Time Honored: A Global View of Architectural Conservation*, Hoboken: John Wiley & Sons
- Theodore H. M. 2008, *Preservation of Modern Architecture*, Hoboken, NJ: JohnWiley and Sons
- Tunbridge, J. 1984, *Whose heritage to conserve? Cross-cultural reflections on political dominance and urban heritage conservation*, Canadian Geographer 1984 Vol.28 No.2, pp.170–180 ref.34
- Prudon T. 2017, *Preservation, design and modern architecture: the challenges ahead*, Journal of Architectural Conservation 23(1-2):1-9. June 2017
- Vaccaro. A.1996, *Restoration and anti-restoration. In Historical and Philosophical Issues in the Conservation of Cultural Heritage*. The Getty Conservation Institute: Los Angeles, CA, USA, pp. 308–313.
- Wong, L. 2016, *Adaptive Reuse: Extending the Lives of Buildings*; Birkhäuser: Basel, Switzerland.

Oleh Liaskovsky

Lviv Polytechnic National University

Senior Lecturer Department of Design and Basics of Architecture

e-mail: Oliaskovskyi@gmail.com

orcid: 0000-0003-0963-9196

TRANSFORMATION OF PERCEPTIONS OF THE CONCEPT OF “HERITAGE” IN MODERN AND POSTMODERN DISCOURSE

© Liaskovsky O., 2020

Consideration of contemporary urban environment aesthetics is also closely linked to the category of heritage, which is growing in importance and is expanding. The concept of heritage itself is, in turn, a modern phenomenon that emerged only in the nineteenth century and is largely linked to the formation of political nations. Based on comparative analysis, has been traced the transformation of the concept of heritage in modern and postmodern discourse. Also, has been identified the relationship between exclusive and inclusive models of understanding the historical value of an architectural object in the context of understanding the aesthetics of the urban environment.

It is determined that due to the significant extension of the typology and the number of heritage objects, the concept of urban aesthetics, in addition to the traditional parameters, receives a new resource for its understanding. Potential increase of heritage sites number, leads to improvement in the subjective perception of living space. At the same time, the value valorization of modern urban formations requires a change in the basic attitudes in mass culture, that have existed in it since the postmodern times. The strategy of facilitating this process is an important task of future theoretical research as in architectural (city planning), as in cultural, social, media etc.

It had been analyzed a process of reducing the chronological distance between the appearance of a building and its listing as the heritage; the gradual acceptance as a heritage of objects of modernist architecture. Also it had been identified the phenomenon of juxtaposition of "historical" and "modern" types of project outlook in mass culture, which often becomes confrontational, in which modern architecture acted as a kind of negative antithesis to the positive hierotopy of the past. The problem of the absence in the national theory of architecture, the strategy of positive conceptualization of modernist heritage at the level of mass culture is outlined.

Key words: heritage, modernity, postmodernity, imagination, transformation.